

Хлипавка Г. Г.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Бабій І. В.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

РИТОРИКА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У статті розкрито питання риторики як чинника формування мовної культури українського суспільства в умовах глобалізаційних трансформацій. Висвітлено теоретичні засади трактування культури мови як усвідомленого прагнення до нормативності, точності й стилістичної доцільності мовного вираження в різних соціокультурних контекстах. З'ясовано, що риторика посідає інтегративне місце між лінгвістикою, логікою, культурологією та педагогікою, забезпечуючи формування здатності переконливо, аргументовано та етично виважено використовувати мовні ресурси. Наголошено, що риторична компетентність є основою розвитку критичного мислення, громадянської позиції та мовної суб'єктності особистості. Підкреслено, що риторична практика сприяє переходу від пасивного володіння мовними нормами до їхнього активного застосування як інструмента соціальної взаємодії, впливу та комунікативної відповідальності. Констатовано, що риторика забезпечує концептуальну цілісність висловлювання, що спирається на логічну впорядкованість мислення, аргументованість й організацію смислової структури мовлення. Окреслено, що вміння логічно структурувати, формулювати й обґрунтовувати позицію мовця є важливим для формування колективної думки, розвитку публічної аргументації та підтримання культурної спадщини. Уточнено, що риторичні висловлювання постають засобом репрезентації національної ідентичності, культурної пам'яті та історико-смислових цінностей. Встановлено, що риторика в сучасному освітньому процесі має недостатній рівень інтеграції, що обмежує розвиток умінь аргументувати, переконувати та здійснювати ефективну публічну комунікацію. Зауважено, що застосування риторичних методів у навчанні активізує когнітивний, культурний і комунікативний потенціал суспільства. Окреслено, що поєднання риторичних, етичних та логіко-культурних компонентів забезпечує формування високої мовної культури як показника духовної зрілості нації.

Ключові слова: риторика, мовна культура, мовлення, компетентність, компетенція, глобалізаційні трансформації, національна ідентичність.

Постановка проблеми. Мовна культура в умовах глобалізаційних трансформацій виступає важливим чинником формування соціальної ідентичності українського суспільства. Вона, своєю чергою, визначає ефективність комунікації та взаємодії всередині спільнот. Принагідно цьому риторичні засоби забезпечують розвиток мовної компетентності та емоційно-ціннісного сприйняття культурної спадщини. Тому мовна культура є основою збереження національної ідентичності та адаптації до сучасних глобальних викликів, що зумовлює актуальність і необхідність подальшого дослідження цієї проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій демонструє різноманітні підходи до вивчення

мовної культури та риторики, Зокрема, Толочко С. та Хомич В. розкривають основи культури мовлення й академічної риторики [9]. Гаценко І. та Крук О. підкреслюють значення риторики як складника професійної підготовки студентів [1]. Литвин О. аналізує процес розвитку мовної культури та риторичної майстерності у здобувачів технічних закладів вищої освіти [7]. Голопич І., Оверчук О. та Перцева В. досліджують методи формування мовної культури та риторичної майстерності здобувачів вищої освіти [3]. Карась О. акцентує увагу на мовленнєвій культурі як основі розвитку і становлення української мовної особистості [6]. Дрейчук О. та Ільченко О. розглядають мову та комунікацію в аспекті

глобалізації культур [4]. В іншій праці Голопич І., Оверчук О. та Перцева В. досліджують відтворення глобальної культури в мові [2]. Циганок О. та Санівський О. аналізують виклики сучасної літературної освіти та роль риторики у формуванні мовної культури [8].

Попри отримані результати досліджень, виникає потреба в додатковому дослідженні цього питання.

Постановка завдання. Метою наукової статті є вивчення риторики як чинника формування та удосконалення мовної культури українського суспільства в умовах глобалізаційних змін.

Виклад основного матеріалу. Культура мови визначається як усвідомлене прагнення мовця добирати оптимальні способи мовного вираження, засноване на досконалому знанні, розумінні та дотриманні нормативних параметрів української літературної мови [9, с. 7]. З огляду на це, доречно підкреслити, що культура мови охоплює внутрішню мотивацію до вдосконалення мовленнєвої поведінки, орієнтованої на точність, уніфікованість і стилістичну доречність висловлювання. Наприклад, використання нормативно виважених мовних конструкцій є чинником зміцнення комунікативної довіри в суспільстві, що особливо важливо в умовах глобалізаційних трансформацій, які активізують міжкультурні контакти та потребу в збереженні мовної ідентичності.

Принагідно необхідно зазначити, що культура мовлення розглядається як окрема лінгводидактична галузь, яка спрямована на вивчення рівня мовної компетентності сучасних носіїв, аналіз соціальних і особистісних чинників їхньої комунікативної діяльності, а також виявлення типології й критеріїв мовних норм у визначений історичний період [9, с. 7]. З цієї причини культура мовлення набуває ознак теоретико-практичного виміру, оскільки пов'язана з формуванням в осіб здатності грамотно, логічно та впливово використовувати мовні засоби відповідно до конкретної комунікативної ситуації. Зокрема, уміння розрізняти стилістично доцільні та недоцільні мовні одиниці сприяє виробленню навички переконливої комунікації в освітніх, політичних та правових контекстах.

У контексті дослідження риторики як інтегративного чинника мовної культури українського суспільства слушно зауважити, що вона трактується як наука про красномовство, переконливість, виразність і впливовість мовленнєвої дії [9, с. 30]. Однак у сучасних

умовах глобалізаційного розвитку риторика розширює своє функціональне призначення, набуваючи значення інструмента соціального впливу, формування критичного мислення, розвитку публічної аргументації та утвердження мовної суб'єктності. Риторична компетентність, заснована на структурованості мислення, логічній послідовності та етиці спілкування, постає важливим компонентом культуромовного розвитку громадян.

Опираючись на зазначене, доречно розглянути риторичну практику як чинник посилення мовної культури через активне застосування прикладів переконливої, аргументованої та водночас етично виваженої комунікації. Наприклад, у публічному дискурсі все більшої популярності набувають такі риторичні зразки, як: *«Мова – це не лише засіб спілкування, а спосіб існування нації»*, *«Слово, сказане відповідально, є основою довіри в суспільстві»*, *«Той, хто володіє словом, здатен формувати свідомість»*. Відтак, застосування наведених конструкцій сприяє формуванню громадянської позиції, розвитку критичного мислення та зміцненню національно-мовної ідентичності.

Водночас важливо наголосити, що саме риторична практика сприяє переходу від пасивного знання мовних норм до їхнього активного й осмисленого використання, що становить засадничу умову підвищення мовної культури. Завдяки риторичній мовці засвоюють правильність та нормативність, а також здобувають навички соціально відповідального мовлення, що виявляється через аргументованість, чіткість і переконливість висловлювань у професійній, освітній та громадській сферах.

Вивчення риторики закономірно передбачає засвоєння базових понять формальної логіки, оскільки логічна впорядкованість мислення є визначальною передумовою побудови структурованого, аргументованого та впливового висловлювання. Класична риторика істотно спиралася на логічні закони, що зумовлює актуальність логічного підґрунтя в сучасному риторичному навчанні. У цьому контексті доцільно наголосити, що правильне усне мовлення є складником мовної культури, а його якість прямо залежить від уміння застосовувати логічні операції, тобто аналіз, синтез, доведення, спростування та встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Відтак набуття студентами базових знань з риторики є неможливим без засвоєння елементів формальної логіки, що забезпечує концептуальну цілісність,

доказовість і переконливість мовлення [1, с. 18].

Для поглиблення зазначеного важливо зауважити, що риторика охоплює вміння формулювати, структурувати й логічно обґрунтовувати позицію мовця. Це, своєю чергою, дозволяє перетворювати мовне висловлювання на інструмент впливу, переконання й формування колективної думки. Наведені компетенції набувають особливої значущості в умовах глобалізаційних трансформацій, коли комунікативна ефективність стає показником професійної, громадянської та культурної спроможності особи. Принагідно варто відзначити, що мовна культура проявляється у здатності адаптувати мовлення до різних соціально-комунікативних ситуацій, що забезпечується риторичною майстерністю.

Красномовство як важлива складова риторичної компетентності суттєво підвищує ефективність публічних виступів, що є важливим для захисту власних ідей, представлення проєктів, комунікації у професійному середовищі та організації спільної діяльності. Володіння техніками переконання, аргументації й рефлексивного спілкування сприяє формуванню здатності трансформувати риторичні знання у практичні рішення, що відображається у ситуаціях повсякденної професійної взаємодії, зокрема під час диспутів, конференцій, семінарів і публічних обговорень [7, с. 47]. Прикладом риторичної практики, яка стимулює мовну культуру, є використання змістовно насичених висловів, а саме: *«Слово, що не переконує, не виконує своєї місії»*, *«Мовлення стає культурним тоді, коли воно здатне об'єднувати, а не лише інформувати»*, *«Той, хто аргументує, формує позицію, той, хто переконує – формує свідомість»*.

Разом із тим, вміння володіти нормами української літературної мови на всіх мовних рівнях становить основу для точного й грамотного вираження думки, що забезпечує переконливість і зміцнює мовну культуру. У зв'язку з цим важливо підкреслити, що риторична компетентність є чинником формування загальносуспільної мовної культури, тому що стимулює відповідальне, етично виважене й стилістично доречне використання української мови в публічній і професійній комунікації.

У процесі формування мовної культури українського суспільства важливим чинником постає розвиток риторичних компетенцій, тому що саме вони забезпечують здатність мовця впливати на аудиторію, аргументовано обстоювати власну позицію та будувати змістовний діалог.

Водночас, як слушно зауважується в дослідженні [3], традиційні навчальні програми значною мірою акцентують увагу на засвоєнні граматичних норм і розширенні лексичного запасу, проте недостатньо спрямовані на формування практичних навичок аргументації, публічного виступу та переконливого мовлення. Принагідно доречно підкреслити, що відсутність цілеспрямованої інтеграції риторичних методів у сучасний освітній процес значно обмежує потенціал розвитку мовної культури, зокрема через недостатнє використання інноваційних освітніх практик, таких як дебати, театралізовані вистави та симуляційні комунікативні моделі [3, с. 238].

Разом із тим, риторика в умовах глобалізаційних трансформацій виконує функцію засобу мовної репрезентації національної ідентичності, тому що мова стає інструментом спілкування, та водночас показником культурної самобутності, ціннісної орієнтації та інтелектуальної зрілості суспільства. Відповідно, розвиток мовної особистості передбачає засвоєння мовних норм та формування індивідуальної мовотворчої компетенції, здатності до вільного самовираження, що ґрунтується на поєднанні культурних, етичних та риторичних компонентів мовленнєвої діяльності [6, с. 30].

З огляду на це, ефективне використання риторичних засобів у різних соціокультурних контекстах є професійною навичкою, зокрема, та показником загальної мовленнєвої культури загалом. У публічному мовленні, зокрема в освітньому середовищі, органах державної влади, медіапросторі або громадських ініціативах, риторичні конструкції відіграють роль інструмента впливу на суспільну свідомість. Наприклад, такі риторичні висловлювання, як: *«Мова не лише засіб комунікації, вона – основа нашої державності»*, *«Хто володіє словом – той впливає на свідомість»*, відображають здатність української мовної культури до інтелектуального та духовного самоствердження.

У міжкультурній комунікації мова розглядається як важливий інструмент передавання інформації, забезпечення взаєморозуміння між комунікантами, а також як засіб соціокультурної взаємодії. Вона виступає умовою розвитку культури та суспільства та водночас становить результат їхнього історичного формування. У цьому контексті доречно акцентувати увагу на тому, що мова тісно поєднана з національною культурою та ідентичністю, тому що її еволюція нерозривно пов'язана з історією

народу, його ціннісними орієнтирами та ментальними особливостями. Відповідно, мова набуває статусу комунікативного та ідентифікаційного маркера, що репрезентує приналежність до певної культурної спільноти. Принагідно варто зауважити, що культурний обмін є органічною складовою соціального прогресу, адже жодне суспільство, навіть високорозвинене, не здатне забезпечити повноцінне задоволення духовно-естетичних потреб без залучення надбань світової культури. За таких умов мова закономірно постає основою комунікативних процесів, що визначають характер глобалізаційних взаємодій, тому що сама природа глобалізації є комунікативно-інформаційною і не існує поза мовними засобами [4, с. 11].

Водночас вплив глобалізаційних процесів на українську мову та культуру потребує комплексного аналізу, адже він охоплює зміну ціннісних орієнтацій, культурних пріоритетів і комунікативних моделей. Доречно підкреслити, що дослідження цих процесів дозволяє глибше усвідомити їхню динаміку, виявити можливі ризики адаптації до глобальних тенденцій, а також сформувані ефективні стратегії збереження національної мовної ідентичності. Систематичне опрацювання таких аспектів сприяє створенню сучасних методик аналізу мовних змін, що виникають під впливом глобалізації, включаючи вивчення трансформації мовної системи, комунікативних практик та моделей міжкультурної взаємодії. Принагідно доречно зазначити, що впровадження наведених методик дає можливість сформувані основу для розвитку риторичної культури в умовах міжнародного діалогу [2, с. 38].

З огляду на актуальні тенденції, риторика постає як ефективний інструмент гармонізації національної мовної культури з глобальними комунікативними стандартами. Зокрема, риторичні засоби дозволяють адаптувати мовні практики до іншомовного середовища, не втрачаючи національної самобутності. Наприклад, риторичні конструкції: «Мова – це візитівка народу», «Культура слова формує культуру думки» ілюструють здатність української риторичної традиції транслювати культурні цінності через мовлення.

Зважаючи на це, доцільним є розгляд риторики як засобу формування мовної культури, зорієнтованої на поєднання традиційної мовної спадщини з сучасними комунікативними форматами, що функціонують у глобальному

інформаційному просторі. Відтак, риторика сприяє розвитку здатності правильно й грамотно висловлювати думки, а також переконливо аргументувати, формувати емоційно-ціннісне ставлення до мови як символу національної самобутності. Її застосування забезпечує збереження автентичності українського мовлення, здатність адаптуватися до світових комунікативних стандартів і водночас оберігати культурну спадщину як духовний ресурс суспільства.

Одним із найважливіших умінь і навичок кожного мовця є говоріння – уміння висловлювати свої думки за допомогою правильного жанрово-оформленого публічного формулювання, що є коректним у певній ситуації спілкування з метою ефективного впливу на одного чи багатьох слухачів [10, с. 376].

Моделювання комунікативної ситуації у процесі риторизації охоплює також актуалізацію культурно-мовних смислів, які формують мовну пам'ять, ціннісні орієнтири та концептуальну картину світу мовця. Відповідно, риторичні фрагменти з публіцистичного дискурсу засвідчують, як індивідуальне мовлення набуває функції репрезентації колективної культурної пам'яті та маркера мовної ідентичності.

У цьому контексті доцільним є звернення до практичного прикладу. Зокрема, у статті Іщенко Н. «Ворог коло брами» (Українська правда, 2025) [5] простежується виразна риторична домінанта, яка формує емоційно-ціннісне ставлення до мови та культурної спадщини, а також актуалізує мовну культуру як чинник суспільної консолідації в умовах глобалізаційних трансформацій. Наприклад, риторична образність цитати зі статті «Коли я пишу ці рядки, ворог впритул підійшов до села, де виросла моя мама... Це була її Україна, яку вона пам'ятала все життя...» дозволяє реконструювати колективну культурну пам'ять як елемент мовної ідентичності. Через образи сільського побуту («вишні в саду, сметана з погребу, ковбаска з горщика, гуси на вузькій вулиці») актуалізується риторичний засіб культурної ремінісценції, що є важливим для формування мовної культури, адже мова постає носієм історико-культурних смислів, які неможливо підмінити глобалізаційними шаблонами. У наступному фрагменті – «Відчуття спорідненості із малесеньким селом... були і є моїм найміцнішим, найемоційнішим зв'язком із Україною» – простежується риторична стратегія персоніфікації батьківщини через мовний зв'язок із конкретним географічним простором. Мається на увазі риторика місця (topos), що формує куль-

турно-мовне самоусвідомлення спільноти через особисту ідентифікацію зі «своїм» простором. У цьому контексті риторика слугує механізмом укорінення мовної культури в національному ґрунті, сприяючи її опору глобалізаційній уніфікації. Особливо демонстративною для формування громадянсько-мовної свідомості є риторична формула: *«Коли я пишу "ми", то маю на увазі всіх мешканців/громадян України.»* Вона репрезентує риторичну інклюзивність, яка активізує колективну ідентичність через мовне маркування спільноти. Саме вживання займенника «ми» породжує ефект співпричетності, що є фундаментом комунікативної солідарності, а відтак – і стабільною основою мовної культури суспільства.

З метою поглиблення аналізу важливо звернути увагу на відтворення риторичної відповідальності у реченні: *«Загальна ситуація вимагає від нас серйозного переосмислення... Але, насамперед, потрібно саме усвідомлення реального стану речей.»* У цьому випадку риторика виступає як інструмент когнітивного впливу, що стимулює критичне мислення, усвідомлення суспільних процесів та вироблення мовної свідомості – одного з важливих компонентів мовної культури. Посилення риторичного впливу виявляється у реченні *«Не зробимо цього зараз – завтра... Ні, не "завтра може бути пізно". Завтра може просто не настати.»* Тут простежується риторика попередження, що через парадоксальну антитезу («не пізно – може не настати») актуалізує категорію часу як маркер моральної та соціальної відповідальності. Підсумкове речення у статті *«Результат війни – на мапі... Кожен громадянин має розуміти сенс війни»* – демонструє риторичну імперативу, яка поєднує прагматичний, патріотичний і філологічний горизонти. Чіткість, структурованість і послідовність викладу (нумеративна форма) є проявом риторичної раціональності, що сприяє розвитку культури публічної комунікації, а отже – формуванню відповідальної мовної культури.

Натомість у статті Пекар В. «Нова реальність» (Українська правда, 2025) [8] простежується виразне використання експліцитної й імперативної риторичної форми, своєю чергою, виконує функцію мобілізації уваги аудиторії та формує її емоційно-когнітивне ставлення до представленого змісту. Зокрема, цитата *«Тільки передусім налейте собі чаю, щоб вистачило сил дочитати до кінця.»* ілюструє апелюючий імператив, що встановлює прямий контакт із читачем, залучає до активного

мовного взаємодіяння та принагідно сприяє формуванню мовної культури через персоналізоване звернення. Риторична образність і порівняльна метафорика в цитатах *«Популярна нині метафора порівнює нинішню війну з американською громадянською війною. Україна виглядає бунтівною південною провінцією»* і *«Ми в одному човні, або разом впливемо, або разом потонемо»* підкреслює роль риторичної образності у формуванні уявлень про національну єдність та колективну відповідальність. Важливе значення для мовної культури мають риторичні імперативи та модальні конструкції: *«Усвідомити масштаб проблеми й неможливість сховатися від неї», «По-друге, час зрозуміти, що основний наш союзник – Європа».* Вони формують мовну свідомість через акцент на відповідальності, швидкості прийняття рішень і колективній солідарності, що відображає функціонування риторичної чинника когнітивно-комунікативної адаптації до глобалізаційних трансформацій. Інші цитати *«Сто років тому саме такі чвари призвели до катастрофи»* і *«Хотілося б, щоб цього не сталося в мій час, – сказав Фродо. – Я теж, – сказав Гендальф...»* демонструють риторичну пам'яті й алегоричну риторичну наративу, що спрямовані на осмислення уроків минулого та передачу ціннісних і культурних смислів через мовну практику.

Висновки. Висновки дослідження свідчать, що риторика виступає важливим чинником формування та розвитку мовної культури українського суспільства, тому що забезпечує інтеграцію нормативної грамотності, логічності мислення, етичної відповідальності та стилістичної доречності мовлення. Зокрема, риторичні практики сприяють переходу від пасивного знання мовних норм до їхнього активного й осмисленого використання, що формує здатність громадян аргументовано відстоювати власну позицію, впливати на аудиторію та утверджувати колективну культурну пам'ять. У цьому контексті особливе значення мають механізми риторичної інклюзивності та відповідальності, які через персоналізоване і просторово-образне мовлення стимулюють ідентифікацію з національною культурою та мовною спільнотою. Водночас дослідження показує, що риторична компетентність, реалізована через прийом аргументації, імперативу, метафоричної та історико-культурної образності, виступає інструментом громадянської консолідації та соціально відповідального мовлення. Тому риторика підвищує ефективність комунікації в освітньому, про-

фесійному та медійному просторі, а також забезпечує гармонізацію традиційної мовної спадщини з сучасними глобальними комунікативними стан-

дартами, що своєю чергою сприяє збереженню національної мовної ідентичності та зміцненню культурно-мовної самобутності суспільства.

Список літератури:

1. Гаценко І. О., Крук О. І. Риторика як важливий складник професійної підготовки студентів. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Т. 1, Вип. 19. С. 15–20.
2. Голопич І. М., Оверчук О. Б., Перцева В. А. Відтворення глобальної культури в мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2024 № 66. С. 38–41.
3. Голопич І. М., Оверчук О. Б., Перцева В. А. Формування мовної культури та риторичної майстерності здобувачів вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 11(29). С. 236–246.
4. Дрейчук О., Ільченко О. Мова та комунікація в аспекті глобалізації культур. *Молодий вчений*. 2023. № 1.1(113.1). С. 10–13.
5. Іщенко Н. Ворог коло брами. Українська правда, 2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2025/11/11/8006795/>
6. Карась О. Мовленнєва культура – основа розвитку і становлення української мовної особистості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28, том 2. С. 25–31.
7. Литвин О. Г. Формування мовної культури і риторичної майстерності здобувачів технічних закладів вищої освіти. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Випуск 30. С. 43–47.
8. Пекар В. Нова реальність. Українська правда, 2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2025/02/20/7499245>
9. Толочко С. В., Хомич В. І. Основи культури мовлення й академічної риторики: підручник. Київ: Компринт, 2025. 332 с.
10. Циганок О. О., Санівський О. М. Риторика і сучасна літературна освіта: виклики сьогодення. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 2(8). С. 369–381.

Khlypavka H. H., Babii I. V. RHETORIC AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE LINGUISTIC CULTURE OF UKRAINIAN SOCIETY UNDER CONDITIONS OF GLOBALIZATION TRANSFORMATIONS

In the article, the issue of rhetoric as a factor in shaping the linguistic culture of Ukrainian society under conditions of globalization transformations is revealed. The theoretical foundations for interpreting language culture as a conscious aspiration for normativity, accuracy, and stylistic appropriateness of linguistic expression in various sociocultural contexts are highlighted. It is clarified that rhetoric occupies an integrative position between linguistics, logic, cultural studies, and pedagogy, ensuring the development of the ability to use linguistic resources persuasively, argumentatively, and ethically. It is emphasized that rhetorical competence serves as the foundation for the development of critical thinking, civic engagement, and linguistic subjectivity of an individual. It is underlined that rhetorical practice facilitates the transition from passive mastery of linguistic norms to their active application as an instrument of social interaction, influence, and communicative responsibility. It is stated that rhetoric ensures the conceptual integrity of an utterance, which relies on the logical consistency of thinking, argumentation, and the organization of the semantic structure of speech. It is outlined that the ability to logically structure, formulate, and justify the speaker's position is essential for shaping collective opinion, developing public argumentation, and preserving cultural heritage. It is specified that rhetorical expressions serve as a means of representing national identity, cultural memory, and historical-semantic values. It is established that rhetoric currently demonstrates an insufficient level of integration in the educational process, which limits the development of skills in argumentation, persuasion, and effective public communication. It is noted that the application of rhetorical methods in education activates the cognitive, cultural, and communicative potential of society. It is outlined that the combination of rhetorical, ethical, and logical-cultural components ensures the formation of high linguistic culture as an indicator of the nation's spiritual maturity.

Key words: rhetoric, linguistic culture, speech, competence, competency, globalization transformations, national identity.

Дата надходження статті: 03.11.2025

Дата прийняття статті: 10.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025